

XV. Sosialilautakunta.

Sosiaalilautakunnan kertomus vuodelta 1927 oli seuraava:

Lautakunnan kokoonpano, jaostot, virkailijat y. m. Lautakunnan puheenjohtajana oli kunnallisneuvos V. J. von Wright, varapuheenjohtajana kansanedustaja M. Paasivuori sekä jäseninä insinööri E. von Frenckell, kunnallisen keskustoilijain johtaja Y. Harvia, rouva K. H. Laine, taloudenhoitaja H. Moisio ja arkkitehti E. V. Paalanen.

Kunnallisten työväenasuntojen hallintojaoston puheenjohtajana toimi herra von Wright, varsinaisina jäseninä herrat von Frenckell ja Paasivuori sekä varajäseninä rouva Laine ja herra Moisio.

Tontinvuokrajaoston puheenjohtajana oli herra Harvia, varsinaisina jäseninä herrat Moisio ja Paalanen sekä varajäseninä rouva Laine ja herra Paasivuori.

Yleishyödyllisen rakennustoiminnan edistämislainarahaston hallintojaostoon kuuluivat herra von Frenckell puheenjohtajana, herrat Harvia ja Paasivuori varsinaisina jäseninä sekä herrat Paalanen ja von Wright varajäseninä.

Siirtolapuutarhajaoston puheenjohtajana toimi rouva Laine, varsinaisina jäseninä herrat Moisio ja von Wright sekä varajäseninä herrat Harvia ja Paalanen. Siirtolapuutarhajaoston toiminta lakkasi elokuun 31 p:nä kaupunginvaltuuston toukokuun 18 p:nä 1927 tekemän päätöksen mukaan.

Kotitalous- ja siirtolapuutarhajaostokuntaan, joka jatkoi siirtolapuutarhailautakunnan toimintaa syyskuun 1 p:n jälkeen kuuluivat rouva Laine puheenjohtajana sekä professorinrouva H. M. Gebhard, linnan isännöitsijä A. B. Lännpää, kansanedustaja M. Sillanpää ja professori C. Tigerstedt jäseninä.

Lautakunnan ja sen jaostojen sihteerinä toimi arkkitehti E. A. Eriksson ja apulaissihteerinä huhtikuun 30 p:ään herra J. E. J. Varmanen sekä kesäkuun 1 p:stä alkaen filosofian maisteri A. G. Varonen joka samalla toimii kotitalous- ja siirtolapuutarhajaostokunnan sihteerinä. Kanslistin tointa hoiti neiti H. M. Helkeniemi. Vahtimestarina toimi nuorukainen V. K. Sippola.

Kunnallisten työväenasuntojen isännöitsijänä toimi herra G. V. Karhumaa ja emännöitsijänä kesäkuun 31 p:ään rouva L. R. Saarikivi, sekä heinäkuun 1 p:stä alkaen rouva L. K. Lehtonen. Omakotialueiden rakennustoimintaa valvoi arkkitehti U. A. Moberg. Siirtolapuutarhaneuvojana toimi neiti E. Koch, ruuanlaiton neuvojana neiti K. E. Olsoni ja käsityöneuvojana neiti I. Grotenfelt. Kuntähdän siirtolapuutarhurina oli herra A. M. Hellman.

Lautakunta kokoontui vuoden kuluessa 16 kertaa. Menosääntöön oli varattu määräraha 20 kokousta varten. Lautakunnan toiminta kohdistui kertomusvuonna kuten ennenkin pääasiallisesti kunnalliseen asuntopolitiikkaan hoitamalla etupäässä kaupungin itä- ja pohjoispuolella olevien vuokramaalle

rakennettujen Vallilan, Toukolan, Käpylän ja Kumtähden alueitten asumusasioita. Näiden asioiden yksityiskohtainen käsittely oli annettu lautakunnan erikoisjaostoille hoidettaviksi.

Yleiskatsaus uudisrakennustoimintaan vuokra-alueilla. Kaupungissa kertomusvuonna vallinnut vilkas rakennustoiminta kohdistui myöskin yllämainittuihin alueihin. Seuraava katsaus osoittaa asuntotuotannon eri alueilla vuosina 1921—27:

Vuosi.	Vallila.		Käpylä.		Toukola.		Kumtähti.	
	Huoneistoja.	Huoneita.	Huoneistoja.	Huoneita.	Huoneistoja.	Huoneita.	Huoneistoja.	Huoneita.
1921	31	53	260	694	—	—	—	—
1922	286	466	162	404	—	—	—	—
1923	44	75	118	367	1	2	—	—
1924	278	547	193	511	108	264	—	—
1925	333	751	82	246	54	173	—	—
1926	444	840	42	108	20	60	—	—
1927	137	271	12	32	18	45	58	149
Yhteensä	1,553	3,003	869	2,362	201	544	58	149

Vertailu vuoden 1926 lukuihin osoittaa, että valmistuneiden huoneiden lukumäärä Vallilassa vuonna 1927 oli verrattain pieni, mutta samana vuonna oli rakenteella 5 kivitaloa, joiden yhteinen huonelukumäärä oli 540. Käpylässä ja Toukolassa oli rakennustoiminta kertomusvuoden kuluessa vähäinen, johtuen siitä, että näiden alueiden varsinaiset omakotitontit jo oli luovutettu ja rakennettu. Kumtähden alueella, jolta omakotitontteja oli runsaasti saatavissa, oli rakennustoiminta sitävastoin sängen vilkasta.

Puheenaolevilla alueilla hengillekirjoitettu väestö oli vuosina 1922—27 seuraava:

Vuosi.	Vallila.	Käpylä.	Toukola.	Kumtähti.	Yhteensä.
1922	6,022	—	854	—	6,876
1923	6,785	1,628	968	—	9,381
1924	8,064	2,439	1,341	—	11,844
1925	8,725	3,198	1,827	—	13,750
1926	10,021	3,813	1,979	—	15,813
1927	11,632	3,993	2,054	192	17,871

Käpylästä ei vuodelta 1922 ole varmoja tietoja, mutta saattoi sen väkiluku silloin olla n. 1,000 henkilöä, joten kaikilla alueilla mainittuna vuonna asui yhteensä n. 7,800 henkeä. Vuonna 1927 oli väkiluku 17,871 henkeä ja oli siis kuudessa vuodessa kasvanut enemmän kuin kaksinkertaiseksi.

Koska omakotitonttien kysyntä erittäinkin Kumtähden alueella on jatkuvasti ollut huomattavan suuri, jatkoi lautakunta edelleen alueen suunnittelua koskevia töitä. Lautakunta hyväksyi ehdotuksen korttelien n:o:jen 923—929 jaoituskaavaksi.

Puolikunnallinen rakennustoiminta. Vuonna 1923 lautakunta teki alotteen n. s. puolikunnallisten rakennusosakeyhtiöitten perustamiseksi. Aikaisemmin oli kaupunki harjoittanut käytännöllistä asuntopolitiikkaa osaksi itse rakentamalla vuokra-asuntoja työläisiä varten, osaksi antamalla osuustoiminnallisille asuntoyhtymille toissijaisia kiinnityslainoja. Tosin oli kaupunki jo vuonna 1917 perustanut rakennusyhtiön, Osakeyhtiö Helsingin kansanasunnot, joka

vuokrasi asuntoja, ja koska kaupunki oli yhtiön pääosakas oli sitäkin pidettävä puolikunnallisena rakennusyhtiönä; nyttemmin on kuitenkin ruvettu käyttämään nimitystä puolikunnallinen tarkoitettaessa kaupungin johtamaa rakennustoimintaa, joka käsitti osakehuoneistoja, jotka omistajat vähitellen lunastivat omikseen lyhentäen säännöllisesti osakkeiden hintaa.

Pääasiallisena syynä siihen, että kaupungin rakennuspolitiikka sai tämän muodon, oli se että kokonaan kunnallisten ja kaupungin hoitaminen asuintalojen rakentaminen pidettiin oikeutettuna yleisen asuntopulan jatkuessa, mutta sen lakattua ja yksityisyritteliäisyyden päästyä vauhtiin herätti se eräitä epäilyjä. Lisäksi havaittiin, että jos kaupungin oman rakennuskonttorin rakentamien asuntojen vuokria pidetään niin alhaisena kuin mitä niiden asukkaiden taloudellinen asema vaatisi, tulisi kaupunki kärsimään taloudellista tappiota, ja sen vuoksi päätettiin toistaiseksi luopua mainitunlaisten asuntojen rakentamisesta.

Yksityinen rakennusyritteliäisyys kävi mainittuna aikana asunto-osakeyhtiöiden merkeissä. Vuokra-asuntoja rakennettiin vain poikkeustapauksissa. Enemmän tai vähemmän pääomarikkaat yhtymät tai yksityishenkilöt ostivat tontteja, muodostivat yhtiöitä ja rakensivat taloja, sekä tarjosivat huoneistoja vastaavat osakkeet yleisön merkittäväksi. Tämä rakennustuotannon laji, joka on tullut erittäin yleiseksi, ja joka on aiheuttanut eri lainsäädäntötoimenpiteitä — helmikuun 5 p:nä 1926 säädetty laki asunto-osakeyhtiöistä — saattoi tyydyttää ainoastaan niiden henkilöiden asunnontarpeen, jotka olivat tilaisuudessa maksamaan vaaditun osakemaksun. Myöhemmin antoivat tosin kauppapankit huomattavassa määrässä lainoja osakekirjoja vastaan ja tarvittava käteiserä oli siis suhteellisen pieni, mutta oli laajoja väestöryhmiä, erittäinkin pienet palkannauttijat, jotka eivät kyenneet vaadittua erää kokoamaan ja vuonna 1923, jolloin kauppapankit vielä varovaisemmin suhtautuivat mainitunlaiseen lainanantomuotoon, oli mainitunlaisten henkilöiden sangen vaikeata päästä rakennusyhtiöiden osakkaaksi.

Tällaisten olosuhteiden vallitessa sosialilautakunta päätti ryhtyä toimenpiteisiin perustaakseen osakeyhtiöitä, joiden osakkeet kaupunki aluksi merkitsi luovuttaakseen ne sittemmin rakennuksessa asuville vuokralaisille, joilla olisi tilaisuus määrääjän kuluessa kuukausittain suoritettavain vähittäismaksuin lunastaa ne omikseen. Periaate solvullutettiin käytäntöön perustamalla vuonna 1924 Helsingin kaupungin rakennusosakeyhtiö n:o 1, joka rakensi kahdelle Vallilan vuokratontille kaksi osin kolme-, osin kaksikerroksista asuintaloa. Rakennuskustannukset nousivat 5,562,000 markkaan. Huoneita oli 183, niistä 178 asuinhuonetta, vastaten kutakin osaketta yksi huone, jäljellä-olevasta viidestä huoneesta muodostettiin kaksihuoneinen kauppahuoneisto, samoin kaksihuoneinen talonmiehen asunto ja yksi konttorihuone. Edellämainituista vuokralaisille luovutetuista 178 huoneesta muodostettiin 8 2 huonetta ja keittiön, 73 huoneen ja keittiön ja 8 yksityisen huoneen käsittävää huoneistoa. Yritys rahoitettiin seuraavasti: osakepääomaa oli 1,068,000 markkaa jaettuna 178 6,000 markan suuruiseen osakkeeseen joista kaupunki merkitsi 175, Keskinäinen vakuutusyhtiö Kaleva 2 ja Asuntoreformiyhdistys 1, vuokralaiset maksoivat ennen asuntoihinsa muuttamista 1,000 markan suuruisen sisäänkirjoitusmaksun huonetta kohti, kaikkiaan 178,000 markkaa sekä kiinnityslainoja allamainitussa järjestyksessä: Keskinäinen vakuutusyhtiö Kalevasta 2,180,000 markkaa, kuoletuslainana valtiolta 1,335,000 markkaa ja kaupungilta 801,000 markan suuruinen kuoletuslaina.

Vähittäismaksut järjestettiin siten, että vuokralaiset allekirjoittamalla

erikoisen sopimuksen sitoutuivat osakkeen omistajalle maksamaan 100 markkaa huonetta ja kuukautta kohden. 5 vuoden kuluttua tulevat osakkeet olemaan täydellisesti maksetut ja siirtymään vuokralaisten haltuun. Silloin on yhtiö siis menettänyt kiinteistöyhtiöluonteensa ja tulee se silloin muutettavaksi asunto-osakeyhtiöksi tekemällä yhtiöjärjestykseen vastaavat muutokset. Vaikkei kaupunki siis sen jälkeen omistakaan osakkeita yhtiössä, tulee se nähtävästi kuitenkin, ollen lainanantaja, jatkuvasti tarkastamaan yhtiön toimintaa, sillä yhtiöjärjestys määrää että kaupungilla tulee olla enemmistö yhtiön johtokunnassa. Samoin oli asianlaita muissakin kaupungin avustamissa yleishyödyllisissä rakennusyhtiömissä, vaikka osakkaat itse alusta pitäen olivat maksaneet koko osakepääoman.

Yhtiön talousarvio laadittiin siten, että osakkaille koko vähittäismaksuaikana suoritettiin 4 %:n osinko. Koska osakkeisiin kiinnitetty pääoma vähitellen mainitun ajan kuluessa vapautuu tulee sen keskimääräinen korko olemaan 7.5 %.

Ottamalla huomioon mahdollisuus, että perheen päämies saattaisi vähittäismaksukautena kuolla ja siten voisi vähittäismaksujen säännöllinen suoritus keskeytyä, on, ulkomaista esimerkkiä noudattaen, kukin vuokralainen velvoitettu ottamaan huoneiston osakkeiden arvoa vastaavan henkivakuutuksen. Henkivakuutusmaksut suoritettaisiin kuukausittain samalla kuin vuokrat ja vähennykset ja kaikki nämä maksut kantaa yhtiön isännöitsijä tilittäen ne kuukausittain osakkaille, s. o. kaupungille, Keskinäinen vakuutusyhtiö Kalevalle ja Asuntoreformiyhdistykselle. Valitettavasti ei vakuutusta voitu järjestää ryhmävakuutukseksi, vaan oli kunkin vuokralaisen henkilökohtaisesti vakuutettava itsensä mikä järjestelmä tuottaa käytännöllisiä vaikeuksia vuokralaisia vaihdettaessa, ja josta sitäpaitsi johtuu, että eri vuokralaisten kuukausittain maksamat erät ovat epätasaiset ja keskenään erisuuruiset. Laskemalla keskimääräiset henkivakuutusmaksut, ovat kuukausimaksut seuraavanlaisia:

Huoneistoja, käsittäen	Vuokra, Smk.	Vähittäis- maksu, Smk.	Keskimääräinen henkivakuutus- maksu, Smk.	Yhteensä, Smk.
Yksityishuone	275: —	100: —	25: —	400: —
1 huone ja keittiö	450: —	200: —	35: —	685: —
2 huonetta ja keittiö	600: —	300: —	50: —	950: —

Yhtiön omistamien talojen vuokralaisiksi otettiin melkein poikkeuksetta kaupungin työläisiä ja toimihenkilöitä.

Koskapa kysymyksessä olevien asuntojen kysyntä oli tarjontaa suurempi ja yritys näytti kehittyvän suunnitelman mukaisesti, perustettiin vuonna 1925 Helsingin kaupungin rakennusosakeyhtiö n:o 2, joka jatkoi puolikunnallista asuntotuotantoa rakentamalla tontille n:o 23 korttelissa n:o 546 ja tontille n:o 25 korttelissa n:o 547 samanlaiset rakennukset kuin mitä yhtiö n:o 1 oli rakentanut naapuritonteille n:o 19 korttelissa n:o 543 ja n:o 21 korttelissa n:o 544. Rakennussuunnitelma oli muutenkin aivan samanlainen kuin aikaisemman yhtiön.

Koska rakennusteollisuuden hintataso oli noussut tulivat tämän yrityksen rakennuskustannukset jonkin verran suuremmiksi, nousseen 6,296,000 markkaan. Yritys rahoitettiin seuraavasti: osakepääoma 1,408,000 markkaa jaetuna 176 8,000 markan suuruisen osakkeeseen, joista kaupunki omisti 169 osaketta, ja neljä talossa asuvaa yksityishenkilöä, jotka heti olivat suorittaneet koko lunastusmaksun, jäljellä olevat 7 osaketta, vuokralaisten suorit-

tamat sisäänkirjoitusmaksut 2,000 markkaa huonetta kohden, kaikkiaan 352,000 markkaa, kiinnityslainoja seuraavassa järjestyksessä: Helsingin työväen säästöpankilta ja Keskinäinen henkivakuutusyhtiö Salamalta yhteensä 2,400,000 markkaa sekä valtiolta 950,000 markan suuruinen kuoetuslaina ja kaupungilta 1,186,000 markan suuruinen kiinnityslaina. Kuukautinen vähittäismaksu osakkeiden hinnasta oli kuten yhtiössä n:o 1 100 markkaa huonetta kohden ja on osakkeitten hinta siis 6 vuodessa 8 kuukaudessa maksettu.

Vuokralaisten suorittamat kuukausimaksut olivat seuraavat;

Huoneistoja käsittäen	Vuokra, Smk.	Vähittäis- maksu, Smk.	Keskimääräinen henkivakuutus- maksu, Smk.	Yhteensä, Smk.
Yksityishuone	280: —	100: —	25: —	405: —
1 huone ja keittiö	475: —	200: —	35: —	710: —
2 huonetta ja keittiö	660: —	300: —	50: —	1,010: —

Tämänkin yhtiön huoneistojen vuokralaiset olivat suurimmaksi osaksi kunnan palveluksessa olevia henkilöitä.

Yhtiöt kehittyivät säännöllisesti, vuokralaiset suorittivat maksunsa, ja osakkaat saivat heille taatut osingot. Huoneistojen alkuperäiset vuokralaiset muutamia poikkeuksia lukuunottamatta asuivat vuosien 1927—28 vaihteessa yhä edelleen huoneistoissaan. Yhtiön n:o 1 taloista oli muuttanut 17 perhettä ja yhtiön n:o 2 taloista 10 perhettä. Syynä muuttoon oli yleensä asuinpaikan vaihdos tai suuremman huoneiston tarve. Muuttaneiden tilalle otettiin uusia vuokralaisia, samoin ehdoin kuin entiset. Uudet vuokralaiset maksoivat alkuperäisen sisäänkirjoitusmaksun ja siihen mennessä suoritetut vähittäismaksut, jotka maksettiin edelliselle vuokralaiselle.

Kertomusvuonna perustettiin Helsingin kaupungin rakennusosakeyhtiö n:o 3, jonka rakennusohjelma huomattavasti eroaa aikaisempien yhtiöitten ohjelmasta. Yritys perustettiin nimittäin koska oli tarkoitus hankkia asuntoja Kangasalan- ja Someronteiden alkuperäisten työväenasuntojen asukkaille, jotka allamainituista syistä tulisivat nykyisistä asunnoistaan irtisanottaviksi keväällä 1928. Kaupunki oli nimittäin vuonna 1922, asuntopulan suurimmillaan ollessa, luovuttanut kodittomien perheiden asunnoiksi n. k. koleraparakit ja erään omistamansa vanhan tehdasrakennuksen, johon sota-aikana oli majoitettu venäläistä sotaväkeä, ja jota senvuoksi kutsuttiin Suvilahden kasarmiksi, sekä kaupungin omistamat koleraparakit. Vuosien kuluessa asunto-olojen parantuessa kaupungissa, muuttivat mainittujen hätäasuntojen varakkaamat asukkaat pois, joten niihin jäi vain muutamia varattomia ja avun tarpeessa olevia perheitä. Kun vuoden 1927 alussa koleraparakkeja tarvittiin muihin tarkoituksiin ja ne senvuoksi oli tyhjennettävä, havaittiin ajan olevan sopivan myöskin Suvilahden kasarmin tyhjentämistä varten, erittäinkin koska ne paitsi sitä, että ne tuottivat kaupungille taloudellista tappiota, aiheuttivat kaupungille huolia sekä terveydelliseltä että sosialiselta kannalta katsoen. Koskei kuitenkin taloudellisesti heikkoja henkilöitä katsottu voitavan häättää hankkimatta heille samalla asuntoa muualta ja koska ainoat kunnan rakennukset, jotka saattoivat tulla kysymykseen, olivat parakintapaiset, mutta kuitenkin perheasunnoiksi täysin sopivat asunnot Kangasalan- ja Someronteiden varsilla, varattiin siis näitä satakunta yksityishuonetta hätäasuntojen vuokralaisille, ja vastaava määrä vanhoja vuokralaisia irtisanottiin. Nämä saivat vaihtoehtoisesti joko itse hankkia asunnon itselleen, tai muuttaa vuokralaisina

rakennukseen, jota Helsingin kaupungin rakennusosakeyhtiö n:o 3 syksyllä 1927 alkoi rakentaa Vallilan kortteliin n:o 555. Jälkimmäisen vaihtoehdon valitsi 85 % irtisanotuista.

Yhtiön rakennusohjelma laadittiin yrityksen tehtävän mukaisesti. Oli valmistettava asuntoja taloudellisesti heikkoja ja vähän vaativaisia vuokralaisia varten, minkätähden huoneistot oli tehtävä mahdollisimman pieniksi. Rakennusohjelma käsitti senvuoksi pääasiassa yksityishuoneita. Rakennukseen tulee 33 keittiökomerolla varustettua huonetta, 28 huoneen, makuuhuoneen ja keittiön käsittävää huoneistoa, 8 huoneen ja keittiön käsittävää huoneistoa, 36 huoneen eri keittiö- ja makuukomerolla käsittävää huoneistoa sekä 3 2 huonetta ja keittiökomeron käsittävää huoneistoa, eli kaikkiaan siis 108 huoneistoa, joiden pinta-ala oli 3,461 m², joita vastasi 3,461 osaketta. Sitäpaitsi sisustetaan taloon huoneisto köyhäinhuoltoautakunnan Vallilan kansliaa varten, kerhohuoneisto kunnallisten työväenasuntojen äitejä ja lapsia varten ja 3 huonetta ja keittiön käsittävä huoneisto sanottujen työväenasuntojen isännöitsijää varten. Näiden huoneistojen yhteinen pinta-ala oli 380 m² ja kaupunki lunasti 380 osaketta saadakseen omistosoikeuden niihin, tarkoituksella pitää ne pysyväisesti hallussaan. Rakennuksessa on sitäpaitsi kaksi pientä puotihuoneistoa, 72 m², ja keittiökomerolla varustettu yksityishuone, 30 m², talonmiestä varten. Näitä huoneistoja vastaavia osakkeita ei ole, vaan kuuluvat huoneistot suoranaisesti yhtiölle. Rakennukseen suunniteltujen asuin- ja muiden huoneistojen yhteenlaskettu pinta-ala oli siis 3,943 m². Rakennusyritys rahoitettiin seuraavasti: osakepääomaa 1,536,400 markkaa jaettuna 3,841 400 markan suuruiseen osakkeeseen, sisäänkirjoitusmaksuja, vaihdellen 1,500 markasta 3,000 markkaan huoneistoa kohden, yhteensä 227,600 markkaa sekä lainoja kiinnitystä vastaan seuraavassa järjestyksessä: Helsingin työväen säästöpankista 4,300,000 markkaa sekä kuoletuslaina kaupungilta 2,435,800 markkaa.

Tehdyn kannattavaisuuslaskelman mukaan tulevat vuokralaisten suoritamat kuukausimaksut vaihtelevaan 425 ja 880 markan välillä, huoneistojen suuruudesta ja siihen kuuluvista mukavuuksista riippuen: nimittäin vuokra 350 ja 720 välillä ja vähittäismaksut 75 ja 160 markan välillä.

Vähittäismaksusuunnitelman mukaan tulevat osakkeet olemaan lunastetut n. 9 vuoden kuluttua. Yhtiön n:o 3 suunnitelmasta jätettiin pois yhtiön vuokralaisten pakollinen henkivakuutus, koska sitä olisi vaikeata toteuttaa käytännössä ja sitä sitäpaitsi pidettiin tarpeettomana, koska vähittäismaksu oli laskettu niin pieneksi, että perhe, vaikka sen päämies kuolisikin, suuremmitta vaikeuksista voisi suorittaa sen. Mainittakoon lopuksi että mainitun rakennuksen laskettiin valmistuvan huhtikuun 1 p:nä 1928.

Puolikunnallinen asuntotuotanto osoittautui erittäin tarkoituksenmukaiseksi. Paitsi sitä, että asianomaiset näin edullisin ehdoin saavat oman huoneiston, totuttavat he tallettamaan osan tuloistaan, ja järjestämään talousarvionsa sen mukaan, tapa, jota he mahdollisesti tulevat noudattamaan vielä vähittäismaksukauden päätyttyäkin. Kaupungillekin on järjestelmä erittäin edullinen, jos ollaan sitä mieltä, että kaupungin on, paitsi lainoja myöntämällä, harjoitettava muullakin tavoin käytännöllistä asuntopolitiikkaa, saa kaupunki täten kohtuullisen koron rahoilleen ja tulevat kiinnitetyt varat suhteellisen pian vapautumaan. Kun on kysymys vähävaraisten, ja ehkäpä senvuoksi vähemmän vastuunalaisuuden tunnetta omaavan väestön asunnonhankinnasta on puolikunnallista järjestelmää pidettävä parempana kuin lainain myöntämistä; jälkimmäisessä tapauksessa joutuu yrityksen hoito

alustapitäen osakkeenomistajain huoleksi, ja siihen liittyä aina eräänlainen vaara, edellisessä johtavat taasen kaupungin viranomaiset yritystä milteipä välittömästi ja joutuu yrityksen vastainen toiminta siten varmalle perustalle. Tosinhan ovat itsenäiset, kaupungin toissijaisin luotoin tukemat yritykset myöskin kaupungin valvonnan alaisia, mutta on usein havaittu, etteivät yhtymän osakkaat täysin tajua tällaisen yrityksen perustana olevia periaatteita ja ovatpa sentähden jossain määrin haluttomia seuraamaan ohjeita, jotka läheisesti koskevat yhtiön taloudellista asemaa ja sen yleishyödyllistä luonnetta. Tämä puuttuva kyky käsittää kunnan oikeutta sekaantua sen avustamien yritysten asioihin on ennenkaikkeaa havaittavissa niissä yrityksissä, joihen osakkaat kuuluvat vähemmän sivistyneeseen väestöryhmään. Näyttää senvuoksi edulliselta, että nämä asukasryhmät, saamalla ensin passiivisesti seurata yleishyödyllisen asuntoyrityksen toimintaa, oppivat hoitamaan sitä niin että käsitteiden selvittyä, itse voivat ruveta sitä hoitamaan.

Yleishyödyllisille yrityksille myönnetty avustukset. Kaupunginvaltuuston yleishyödyllisten yritysten ja laitosten avustusmäärärahan jakamiskysymystä valmistelemaan asettaman valiokunnan pyydettyä lausuntoa siitä, minkä yritysten ja laitosten olisi saatava avustusta tätä tarkoitusta varten varatusta määrärahasista, päätti lautakunta puoltaa seuraaville yhdistyksille annettavaksi alempana mainitut avustuserät: Helsingin taloustyöntekijäin yhdistykselle 17,000 markkaa, Suomen vankeusyhdistykselle 4,000 markkaa, Helsingin työväenyhdistykselle 5,000 markkaa, Suomen merimieslähetysseuralle 20,000 markkaa, Helsingin kasvatusopilliselle talouskoululle 25,000 markkaa, Helsingin ruotsalaiselle Marttayhdistykselle 5,000 markkaa, Helsingin sosialidemokraattiselle naisyhdistykselle 5,000 markkaa, Teollisuusseutujen evankelioimis-seuralle 5,000 markkaa sekä Valkonauhayhdistykselle 10,000 markkaa.

Valtuusto hyväksyikin lautakunnan ehdotuksen paitsi mitä tulee Kasvatusopilliselle talouskoululle ja Teollisuusseutujen evankelioimis-seuralle ehdotettuja eriä; edelliselle myönnettiin 18,000 markkaa ja jälkimmäiselle 3,000 markkaa.

Kotiterveyden- ja kotitaloudenhoidon kurseja. Edelliseltä vuodelta oli keskeneräisenä kysymys kotiterveydenhoidon ja kotitaloudenhoidon opetuksen järjestämisestä kaupungin vähävaraisia asukkaita varten. Asiata valmistamassa oli vuonna 1925 ollut valiokunta, jonka mietinnön pohjalla sitä oli edelleen kehitetty ja syyskuun 7 p:nä 1926 oli rahatoimikamari pyytänyt lautakunnan lausuntoa asiassa. Maaliskuun 1 p:nä 1927 päivätyssä lausunnossaan lautakunta esitti, että tällaista opetusta järjestettäisiin ja että tarkoitusta varten asetettaisiin sosialilautakunnan alainen kotitalous- ja siirtolapuutarha-johtokunta. Yhdistämällä täten kotitalousopetuksen ja siirtolapuutarhatoiminnan saavutettaisiin se etu, että kotitalouskurssien osanottajat voisivat työskentelemällä siirtolapuutarhoissa ja myöskin omakotialueilla saada pätevää opetusta kasvitarhan hoidossa, ja oppisivat tuntemaan tärkeimmät ravintokasvit. Samalla olisi siirtolapuutarhaneuvoja tilaisuudessa talvisin auttamaan muita neuvoja, ja nämä vastavuoroisesti häntä kesäaikana. Tästä yhdistämisestä olisi vielä sekin etu, että hallintoon nähden tultaisiin toimeen pienemmällä henkilömäärällä, joten palkkioissa syntyisi säästöä.

Suunnitelman mukaan tulisi otettavaksi kolme lautakunnan alaisena toimivaa neuvojaa, joiden tehtäviin kuuluu opetustoiminta kurseilla ynnä kotikäynnit, joka on välttämätöntä sitäkin varten, että neuvot niillä joutuvat yhteyteen oppilaiden kotien kanssa, ja pääsevät selville niiden oloista.

Kurseja oli suunnitelman mukaan tarkoitus pitää työväenopisto-

rakennuksen keittiöksi sisustetussa salissa, jonka käyttäminen suunniteltiin seuraavasti.

Oli tarkoitus järjestää sekä pitempiä, että lyhyempiä käsityökurseja sekä n. k. työskentelyiltoja. Osanottajien oli itse tuotava käsityötarpeet mukanaan. Sitäpaitsi oli järjestettävä kodinhoidon ja ruokatalouden havainto-opetusta, sekä ruuanlaittokurseja, viimeksimainitut maksua vastaan ja vain rajoitetulle määrälle oppilaita, jotka saisivat sekä valmistaa täydellisiä aterioita, että nauttia valmistamansa ruuan. Maksu kurssista oli oleva niin suuri, että ruokatarpeiden hankinta tulisi sen kautta korvatuksi. Myöhemmin voitaisiin järjestää tilapäiskurseja muuallekin, mikäli osanottajia riittävästi ilmautuisi.

Laaditun kustannusarvion mukaan tulisivat vuotuiset kustannukset kotitalousopetuksen järjestämisestä nousemaan yhteensä 131,380 markkaan, mistä määrästä 25,080 markkaa tulee siirtolapuutarhojen osalle puutarhurin palkkana y. m. Varsinaiset kotitalousmenot nousevat yhteensä 106,300 markkaan. Huomattavimman osan tästä erästä eli 82,800 markkaa muodostaa kotitalousneuvojain palkka. Heidän toimensa oli suunniteltu asetettavaksi samaan luokkaan kuin yläkansakoulujen opettajain toimet. Perustamiskustannuksiin ehdotti lautakunta varattavaksi 50,600 markkaa.

Rahatoimikamari hyväksyi pääkohdissaan lautakunnan ehdotuksen, muuttaen kuitenkin jonkin verran kotitalous- ja siirtolapuutarhajohtokunnan johtosääntöehdotuksen sanamuotoa, sekä rakennuskonttorin lausunnon perustuksella korottaen perustamiskustannusten määrärahan 70,600 markkaan, Kokouksessaan toukokuun 18 p:nä kaupunginvaltuusto hyväksyi rahatoimikamarin laatiman ehdotuksen.

Mainitun päätöksen mukaan oli kotitalous- ja siirtolapuutarhajohtokunnan alettava toimintansa syyskuun 1 p:nä 1927 ja oli lautakunnan valittava puheenjohtaja ja jäsenet johtokuntaan, minkä se tekikin kokouksessaan kesäkuun 7 p:nä¹⁾. Antaakseen johtokunnalle tilaisuuden kutsua asiantuntijoita kokouksiinsa valittiin sitäpaitsi kaksi varajäsentä tarkastaja A. Henriksen ja rouva H. Nylander.

Kotitalous- ja siirtolapuutarhajohtokunnan alottaessa toimintansa lakasi siirtolapuutarhajaoston toimivaltuus ja kaikki sen hoitamat asiat siirtyivät uuden johtokunnan huoleksi.

Sosiaalilautakunnan kunnallisten työväenasuntojen hallintojaostolla oli kertomusvuoden kuluessa 7 kokousta.

Jaoston hoidossa olevien kunnallisten työväenasuntojen lukumäärä lisääntyi vuoden kuluessa yhdellä, nimittäin Kumtähden siirtolapuutarhan puutarhuriasunnolla.

Seuraavasta yhdistelmästä ilmenee huoneistojen ja huoneiden lukumäärä kaikissa kunnallisissa työväenasunnoissa sekä niissä asuvien henkilöiden luku vuoden 1927 lopussa:

Työväenasunnot.	Huoneisto- jen luku.	Huoneiden luku.	Niissä asu- vien henki- löiden luku.	Keskimää- rin henki- löitä huo- netta kohti.
Hietaniemenkatu n:ot 5—23 ²⁾ ³⁾	106	121	274	2.3
Kristiinankatu n:o 16	39	42	178	4.2
Somerontie n:ot 4—18	155	160	669	4.2
Kangasalantie n:ot 47—59	239	240	1,125	4.7

¹⁾ Ks. tätä kert. s. 86*. — ²⁾ Osa Hietaniemenkadun talosta n:o 7 oli luovutettu Marian sairaalalle. — ³⁾ Siitä 2 n. s. nuoremiehenasuntoa.

Työväenasunnot.	Huoneisto- jen luku.	Huoneiden luku.	Niissä asu- vien henki- löiden luku.	Keskimää- rin henki- löitä huo- netta kohti.
Karstulantie, kortt. n:ot 584—585	330	496	1,756	3.5
It. viertotie n:o 107, ent. lentoasema	34	34	116	3.4
Sammatintie, kortt. n:o 553	48	72	251	3.5
Pakaantie, kortt. n:o 584	87	174	485	2.8
Kumtähden siirtolapuutarha, puu- tarhurinasunto	1	4	9	2.3
Yhteensä	1,039	1,343	4,863	3.6

Vuonna 1926 asui kunnallisissa työväenasunnoissa 4,949 henkilöä, joten asukkaiden lukumäärä kertomusvuonna väheni 86 henkilöä.

Kaikissa asunnoissa vallitsi liika-asutus, mikäli nimittäin pidetään liika-asutuksena, jos enemmän kuin 2 henkilöä asuu yhdessä huoneessa. Mutta ottamalla huomioon Helsingissä vallitsevan yleisen asuintason oli asutus näissä kunnan asunnoissa suunnilleen sama kuin kaupungissa yleensä. Vuonna 1920 oli yhden huoneen käsittäviä huoneistoja 15,614 ja niissä asui 53,661 henkilöä, siis keskimäärin 3.4 henkilöä huonetta kohden.

Toukokuun 2 p:nä tiedusteli rahatoimikamari sairaalahallituksen alotteesta voidaanko osa taloa n:o 7 Hietaniemenkadun varrella luovuttaa asunnoiksi eräille Marian sairaalan sairaanhoitajattarille. Jaosto päätti luovuttaa tarkoitukseen kysymyksessä olevan talon yläkerroksen, ehdolla että sairaalahallitus toimeenpanee tarvittavat korjaukset ja syyskuun 7 p:nä kaupunginvaltuusto osoitti tarpeelliset määrärahat sanotun asuinkerroksen sisustamiseksi. Saatuaan tiedon päätöksestä jaosto päätti kokouksessaan lokakuun 3 p:nä sanoa irti kysymyksessä olevan rakennuksen entiset asukkaat kuitenkin siten, että kunnan palveluksessa oleville tai eläkettä nauttiville varattiin mahdollisuuden mukaan asunto talon alakerrasta. Myöhemmin hallitus anoi koko rakennuksen Marian sairaalan hoitajattaria varten, mutta kokouksessaan lokakuun 15 p:nä päätti jaosto esittää lautakunnalle, että alakerta säilytettäisiin kaupungin työssä olevia nuoria miehiä varten.

Kunnallisten työväenasuntojen kerhotoimintaa varten olisi vuoden kuluessa rakentamaan alotettuun puolikunnallisen rakennusyhtiön n:o 3 omistamaan rakennukseen varattava huoneisto, mikä suuresti tulisi helpottamaan tätä toimintaa. Huoneistoon tulee suuri sali, johon jaosto päätti hankkia m.m. tarpeelliset urheilu- ja voimisteluvälineet. Muu sisustustyö sai jäädä seuraavaan vuoteen, jolloin rakennus kokonaan valmistuu.

Menot ja tulot. Vuoden talousarvion otetut määrärahat kunnallisten työväenasuntojen tarpeiksi ja niiden käyttö selviää seuraavista luvuista:

	Määräraha, Smk.	Menot, Smk.
Palkkaukset	80,868: —	77,752: —
Henkilökunta	158,231: —	156,268: —
Lämpö	25,000: —	15,221: 50
Valaistus	23,200: —	28,720: 10
Vedenkulutus	140,350: —	122,975: 42
Puhtaanapito	131,269: —	100,131: —
Sisäkorjaukset	224,000: —	191,287: 87
Palovakuutusmaksut	151,820: —	143,225: 65
Sekalaista	65,050: —	51,258: 50
Yhteensä	999,788: —	886,840: 04

Tulot oli laskettu 3,255,960 markaksi, mutta vuoden kuluessa nousivat ne vaan 3,251,120 markkaan.

Sosiaalilautakunnan tontinvuokrajaostolla oli kertomusvuoden kuluessa 24 kokousta.

Jaoston toimena oli tontti- ja rakennuskysymysten valmistelu lautakunnalle, vuokraoikeuden saantia ja siirtoa koskevien anomusten tutkiminen ja lausuntojen antamista niistä, piirustusten tarkastaminen sekä omakotialueiden valvominen. Jaoston puolesta tehtiin useita tarkastusmatkoja omakotialueille.

Jaoston lautakunnalle valmistelemista asioista mainittakoon m. m. seuraavat:

Koska aikaisemminkin oli usein todettu, että omakotialueilla ulkokuone-rakennuksia käytettiin asumistarkoituksiin, päätti jaosto kokouksessaan tammikuun 27 p:nä laatia kaikista mainitunlaisista tapauksista luettelon ja lähettää sen terveydenhoitolautakunnalle pyytäen sitä ryhtymään asianmukaisiin toimenpiteisiin. Terveydenhoitolautakunta ja asunnontarkastus totesivat vuoden kuluessa tekemissään tarkastuksissa saman seikan ja kääntyivät asiassa maistraatin puoleen, joka elo—syyskuulla antamallaan tuomioilla velvoitti asuntojen omistajat erilaisten rangaistusmääräysten uhalla muuttamaan rakennuksensa vahvistettujen piirustusten mukaisiksi ja käyttämään niitä vuokrasopimusten ja rakennusjärjestysten säätämällä tavalla.

Senjälkeen kun kaupungin rakennuskonttori oli laatinut ehdotuksen Kumtähden omakotialueen korttelien n:o:jen 923—929 jaoituskaavaksi tarkasti jaosto kaavan kokouksessaan huhtikuun 7 p:nä. Samalla laati jaosto ehdotuksensa mainittujen korttelien vuokramaksuiksi esittäen sosialilautakunnalle, että tämä lähettäisi ne rahatoimikamarille puoltolauseellaan varustettuna. Kokouksessaan huhtikuun 29 p:nä rahatoimikamari vahvisti ehdotuksen jaoituskaavaksi, jättäen kysymyksen vuokramaksujen määräämisestä siksi, kunnes tontit annetaan vuokralle.

Asuntophoteekkipankin perustamisen jälkeen olivat useat Vallilan kivitalotonttien vuokraajat anoneet pankista lainoja. Pankki ei kuitenkaan voinut lainoja myöntää ennenkuin vuokrasopimusten 17 §, jossa kaupungille oli pidätetty oikeus purkaa sopimus, mikäli vuokraaja rikkoo sopimuksen määräyksiä, oli muutettu toiseen muotoon. Kaksi vuokraajaa, Asunto-osakeyhtiö Hauho ja Asunto-osakeyhtiö Sture, tekivät jaostolle anomuksen, että mainittu pykälä muutettaisiin pankin toivomaan muotoon. Jaosto käsitteli kysymystä kokouksessaan heinäkuun 28 p:nä ja päätti rahatoimikamarille ehdottaa, että mainittu pykälä muutettaisiin seuraavaksi: Jos vuokraaja rikkoo tämän sopimuksen ehtoja tai sen nojalla annettuja määräyksiä, voidaan vuokraaja velvoittaa kaupungille maksamaan paitsi vahingonkorvausta, sovinnaisakkoa, vähintään sata, enintään viisituhatta markkaa. Samalla lausui jaosto käsityksenään, että päätös olisi tehtävä periaatteellista laatua olevaksi, niin että kaikki tontinvuokraajat, jotka tulevat jo mainitulta pankilta lainaa anomaan, saisivat ilman eri anomusta nauttia samoista eduista.

Rahatoimikamari hyväksyi ehdotuksen kokouksessaan elokuun 26 p:nä.

Tonttiasioita. Jaosto puolsi hyväksyttäväksi seuraavia vuokraoikeutta tai vuokraoikeuden siirtoa koskevia hakemuksia: 9 tapauksessa vuokraoikeuden siirtoa Vallilan tontteihin ja 9 tapauksessa vuokraoikeuden myöntämistä ensikertaa Vallilan tontteihin; sitäpaitsi varasi jaosto tontin 6:lle anojalle toistaiseksi, kunnes lopullinen selvitys rakennusohjelmasta ja rahoitus-

suunnitelmasta olisi jaostolle jätetty; 16 tapauksessa vuokraoikeuden siirtoa Toukolan tontteihin ja 2 tapauksessa vuokraoikeuden myöntämistä ensi kertaa Toukolan tontteihin; 22 tapauksessa vuokraoikeuden siirtoa Käpylän tontteihin ja 4 tapauksessa vuokraoikeuden myöntämistä ensi kertaa Käpylän tontteihin; viimeainituista 1 koski asuintontin vuokraamista Taivaskallion alueella, 1 urheilumajaa samoin Taivaskalliolle; 6 tapauksessa vuokraoikeuden siirtoa Kumtähden tontteihin sekä 13 tapauksessa vuokraoikeuden myöntämistä ensi kertaa Kumtähden tontteihin. Sen lisäksi jaosto varasi 13 tapauksessa tontin anojalle määräjäksi ennen lopullista vuokraoikeuden myöntämistä.

Jaosto tarkasti ja puolsi vahvistettavaksi kaikkiaan 56 rakennuspiirustusta.

Sosiaalilautakunnan yleishyödyllisen rakennustoiminnan edistämislainarahaston hallintojaostolla oli kertomusvuoden kuluessa yhteensä 7 kokousta.

Kertomusvuonna myönnettiin lainarahastosta 22 uutta lainaa yhteensä 981,450 markkaa, joista 1 oli tarkoitettu uudisrakennusta varten Käpylän ja 5 oli lisälainoja, alkuperäisen rakennusohjelman vahvistamisen jälkeen suoritettavia vesi- ja viemärijohtotöitten y. m. perusparannusten toimittamista varten. Jäljelläolevasta 16 lainasta 3 myönnettiin Toukolan, 12 Kumtähden ja 1 Vallilan rakennusrytysiin. Suurin myönnetty lainaerä oli 150,000 markkaa Vallilan rakennusrytystä varten ja pienimmät erät, 10,000 markkaa, myönnettiin lisälainoina Käpylän tontinvuokraajille.

Lainarahaston pääoma oli tammikuun 1 p:nä 1927 6,897,250 markkaa, johon määrään tuli lisäksi vuoden 1927 talousarviossa rahaston kartuttamiseksi myönnetty 1,500,000 markan määrä. Rahastosta myönnettyjen lainojen erääntymätön lainamäärä oli joulukuun 31 p:nä 1927 7,318,489: 55 markkaa.

Vuoden kuluessa jaosto, todettuaan, että useat lainanottajat eivät olleet saattaneet talojaan lopulliseen kuntoon, niin että heille olisi voitu myöntää oikeus lainojen loppuerän nostamiseen, päätti toimeenpanna tarkan katsastuksen kaikissa kysymyksessä olevissa taloissa. Tällöin todettiin, että useimmissa tapauksissa oli poikettu vahvistetuista rakennuspiirustuksista, m. m. oli moneen taloon rakennettu hellakaakeliuuneja, ja tällaiset huoneet vuokrattu eri perheille, oli muodostunut huomattava liika-asutus. Jaosto päätti kokouksessaan kesäkuun 20 p:nä velvoittaa lainansaaajat määräjajan kuluessa muuttamaan rakennuksensa piirustusten mukaisiksi, uhalla että lainat muuten irtisanotaan.

Siirtolapuutarhajaostolla oli vuoden kuluessa yhteensä 6 kokousta.

Jaoston hallinnan alaisina olivat Ruskeasuon ja Kumtähden siirtolapuutarhat. Kertomusvuonna olivat ensi kerran kaikki palstat Ruskeasuolla olleet viljelyskauden alusta saakka vuokratut ja on viljelysten hoito siellä ollut mallikelpoista. M. m. kuntoonpantiin ja sorasteltiin käytävät. Tarkoitusta varten myönsi rahatoimikamari käyttövaroistaan 2,500 markkaa, kaupungin ruotsalainen Marttayhdistys ja nuorisoseura Fylgia myöskin 2,500 markkaa ja rakennuskonttori antoi Pitäjänmäen sorakuopista vielä 100 m³ soraa.

Kumtähden siirtolapuutarhassa oli 64 palstaa viljelyksessä; kesä 1927 oli ensimmäinen, jolloin harjoitettiin varsinaista puutarhaviljelystä. Usealle palstalle oli istutettu omenapuita ja marjapensaita, melkein kaikilla viljeltiin

hyvin tuloksin kurkkuja, kaalia, juurikasveja j. n. e. Lämpöinen kesä edisti huomattavasti kasvullisuutta ja olivat viljelijät yleensä tyytyväisiä satoonsa. Kymmenkunta viljelijää on rakentanut huvimajan palstalleen.

Kumtähden puutarhassa oli kertomusvuonna palveluksessa puutarhuri. Toimi julistettiin haettavaksi maaliskuun 24 p:nä ja haki sitä 15 henkilöä, joista jaosto kokouksessaan huhtikuun 20 p:nä valitsi toimeen puutarhuri A. Hellmanin.

Puutarha-alueelle rakennettiin vuoden kuluessa 3 huoneen ja keittiön käsittävä puutarhurin asunto kalustovajoineen sekä porttirakennus, jonka yhteydessä on kalustovaja viljelijöitä varten ja kioski virvoitusjuomien myyntiä varten.

Puutarhan viljelijät perustivat vuoden varrella keskuudessaan Kumtähden siirtolapuutarhayhdistys nimisen rekisteröidyn yhdistyksen, joka koetti levittää tietoja ryhmäpuutarhatoiminnasta yleisön keskuuteen.

Elokuussa vieraili kaupungissa Tukholman siirtolapuutarhaväkeä mikä vaikutti elähdyttävästi viljelijöihin täällä. Vieraat kävivät sekä Ruskeasuon että Kumtähden siirtolapuutarhoissa, ollen erikoisen tyytyväisiä näkemäänsä.

Siirtolapuutarhojen yleisvalvojana ja opastajana toimi kertomusvuonna neiti E. Koch, joka kuten ennenkin sanomalehdistössä ja esitelmiä pitämällä selosti yleisölle siirtolapuutarha-aatetta.

Jaoston toiminta lakkasi elokuun 31 p:nä, jolloin sen tehtävät siirtyivät kotitalous- ja siirtolapuutarhajohtokunnalle.

Kotitalous- ja siirtolapuutarhajohtokunta. Kaupunginvaltuuston toukokuun 8 p:nä 1927 tekemän päätöksen mukaan aloitti kotitalous- ja siirtolapuutarhajohtokunta toimintansa syyskuun 1 p:nä s. v. ja oli johtokunnan ensimmäisenä tehtävänä laatia lautakunnalle esitys kotitalousneuvojain tointen täyttämisestä. Kokouksessaan syyskuun 21 p:nä johtokunta esittikin, että lautakunta 63:sta hakijasta kotitalousneuvojiksi nimittäisi tässä kertomuksessa aikaisemmin mainitut¹⁾ henkilöt. Lautakunta hyväksyi esityksen samana päivänä pitämässään kokouksessa. Neuvojat astuivat toimiinsa lokakuun 1 p:nä.

Valtuusto oli kotitalousopetuksen järjestämiseksi myöntänyt 70,600 markkaa, josta summasta käytettiin 34,495 markkaa työväenopiston uudistalossa sijaitsevan opetuskeittiön sisustamiseen, mitkä työt kaupungin rakennuskonttori suoritti, ja 36,105 markkaa käytettiin kaluston hankkimiseen. Sisustamis- ja kalustamistöihin kului koko lokakuu. Kaluston ja pöytäkaluston hankkiminen oli suoritettava tarkkaan valikoiden, sillä johtokunta tahtoi saada sellaisen kaluston, joka voisi olla kurssilaisille mallina heidän hankkiesaan koteihinsa keittiö- ja ruokailukalustoja.

Kotitalouskurssit kestivät marraskuun 1 p:stä joulukuun asti ja annettiin niissä opetusta sekä ruuanlaitossa- että käsitöissä. Koska puutarhaneuvojalla ei ollut talvikuukausina sanottavasti työtä omalla alallaan, otti hänkin osaa ruuanlaiton opetuksen järjestämiseen. Ruuanlaittokursseja oli kahden laatuista, osin sellaisia, joissa oppilaille n. 15 päivänä annettiin suoranaista opetusta, osin havaintotilaisuuksia, joissa annettiin neuvoja jotka kunakin iltana kohdistuivat johonkin erikoiseen kotitalouden alaan, jolloin samalla esitettiin havainnollisesti siihen kuuluvat työt. Osanottajia ilmoitautui erittäinkin iltapäivisin pidettyihin tilaisuuksiin enemmän kun voitiin

¹⁾ Ks. tätä kert. s. 86*.

vastaanottaa. Aamupäivisin oli sensijaan osanottajia vähemmän, mutta kuitenkin siksi runsaasti, että aamupäiväkurssien pitämistä on jatkuvasti pidetty suotavana. Myöskin käsityökurssit olivat erilaatuisia; nim. opetuskursseja puku- ja linavaateompelussa, sekä havaintokursseja paikkauksessa ja parsimisessa. Osanottajat toivat itse työtarpeet mukanaan, viimemainituille kursseille kotoaan paikkaamisen tai parsimisen tarpeessa olevia vaatekappaleita. Osanotto oli näilläkin kursseilla, erittäinkin iltpäivisin, suhteellisen runsas.

Neuvojen työohjelmaan kuului myös kodeissa harjoitettava neuvonta mutta osoittautui vaikeaksi saada sitä heti suunnitellussa laajuudessaan käyntiin. Neuvojat eivät ole nimittäin voineet omasta aloitteestaan ryhtyä kodeissa käymään, sitähän pidettäisiin tunkeilemisena, mutta sensijaan ovat he kurssien yhteydessä voineet antaa yksityiskohtaisia neuvoja tiedustelijoille.

Siirtolapuutarhat. Johtokunnan toimikauden alkaessa oli työ siirtolapuutarhoissa loppumaisillaan, joten johtokunnan toiminta niiden hyväksi on pakostakin muodostunut varsin vähäiseksi.

Kumtähden siirtolapuutarhassa oli kertomusvuonna entistä useampia palstoja annettu vuokralle, ja myöskin on useita palstoja tiedusteltu. Palstanvuokraajien luku oli vuoden vaihteessa n. 90. Puutarhasta samoin kuin Ruskeasuon puutarhasta on siirtolapuutarhajaoston kertomuksen ¹⁾ yhteydessä tehty tarkemmin selkoa.

Siirtolapuutarhaviilijöiden yhdistys jätti vuoden kuluessa kaupunginvaltuustolle anomuksen, että puutarhavuokrat alennettaisiin 50 penniksi m²:ltä. Yhdistys lausui vakaumuksenaan, että nykyinen vuokrataso on palstojen menekin esteenä, ja että mikäli vuokria alennettaisiin kaikki palstat lyhyessä ajassa tulisivat vuokratuiksi. Sittenkun oli pyydetty sosialilautakunnan lausuntoa esityksestä lautakunta lähetti sen johtokuntaan, joka käsiteltyään kysymystä perusteellisesti useassa kokouksessa yksimielisesti puolsi anomusta. Johtokunnan mielestä siirtolapuutarha on yleishyödyllinen yritys, jossa ei kannattavaisuusnäkökohtia tulisi huomioonottaa. Lautakunta ei kuitenkaan yhtynyt johtokunnan käsitykseen, vaan lausunnossaan rahatoimikamarille esitti anomuksen hyljättäväksi.

Toiminta puutarha-alalla on laajentunut siinä suhteessa, että puutarhaneuvoja on nyttemmin tilaisuudessa opastamaan myöskin omakotialueiden tontinvuokraajia. Useat vuokraajat ovatkin tilanneet puutarhapiirustuksia ja viljelysuunnitelmia ensi viljelyskaudeksi.

¹⁾ Ks. tätä kert. s. 96*.